

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
та міжнародної діяльності

Наталія ВІННИКОВА

«27» січня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ**

для аспірантів

спеціальності 033 Філософія

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Філософія»

Київ – 2025

Розробники:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Викладачі:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Пасько Ярослав Ігорович, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук, доктор філософських наук, професор

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

протокол № 9 від 21.01.2025 р.

Завідувач кафедри _____ Олександр ГОРБАНЬ

Робочу програму погоджено з гарантом ОНП «Філософія» 21.01.2025 р.
Гарант ОНП «Філософія» _____ Олена АЛЕКСАНДРОВА

Робочу програму перевірено

« 21 ». 01 .2025 р.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Рік навчання	2,3	2,3
Семестр	4,5,6	4,5,6
Кількість модулів	3	3
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	48	24
Модульний контроль	12	-
Самостійна робота	120	156
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування і систематизація у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» знань про теоретико-методологічні засади соціальної філософії і філософії історії.

Завдання навчальної дисципліни – сформулювати наступні загальні та фахові компетентності:

-Здатність до розуміння широкого кола світоглядних питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критичне мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналіз міждисциплінарних явищ і процесів; реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу (ЗК 1).

-Здатність до розуміння сучасної наукової методології; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, start-up; методологічно та технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективне висвітлення і поширення знань щодо наукових досліджень та інновацій (ЗК 2).

-Здатність до різних видів історико-філософського аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний); опрацювання джерельної бази дослідження; адаптація та застосування ідей видатних філософів і науковців у сучасну дослідницьку практику (ФК 1).

-Здатність до диференціації наукової діяльності відповідно до наукових інтересів здобувача; ґрунтовно знати історію філософії, зокрема сучасні філософські вчення і напрямки, пов'язані з аналізом соціуму й освіти; володіти сучасним концептуальним апаратом філософії (ФК 4).

- Здатність до філософської рефлексії; текстологічна культура; вміння ставити і вирішувати філософські проблеми будь-якого рівня складності (у формі різноманітних проблем, питань і завдань); мати навички виявлення, постановки і вирішення проблем філософії у конкретних сферах людської діяльності (ФК 5).

- Здатність до застосування методів соціології та статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних та об'єктивної оцінки результатів дослідження (ФК 6).

- Здатність до вивчення та модернізації існуючих дослідницьких методів, систем і технологій; розуміння специфіки розвитку особистості, суспільства, природи у процесі самовдосконалення та самовиховання (ФК 8).

3. Результати навчання за дисципліною

- Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій. (РН1).

- Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії (РН3).

- Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці (РН6).

- Усвідомлювати, переосмислювати особистісно-професійний та науковий досвід (РНУ10).

- Працювати з науковими текстами зі спеціальних літературних джерел та мережі Інтернет, виявляти та формувати нові ідеї та актуальні наукові проблеми, складати план дослідження (РНУ11).

- Здійснювати компаративний аналіз складних явищ і процесів в контексті вітчизняних та зарубіжних наукових розвідок, зокрема в соціальній філософії або філософії освіти (РНУ12).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I					
«АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»					
Тема 1. Проблематика соціальної дійсності	14	2	2		10
Тема 2. Базові моделі та закони соціального розвитку	14	2	2		10
Тема 3. Актуальні проблеми суспільства як системи	14	2	2		10
Тема 4. Актуальні проблеми суспільної свідомості	14	2	2		10
Модульний контроль	4				
Разом за модулем	60	8	8		40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II					
«МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ»					
Тема 1. Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку	14	2	2		10
Тема 2. Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного соціуму	14	2	2		10
Тема 3. Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку	14	2	2		10
Тема 4. Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку	14	2	2		10
Модульний контроль	4				
Разом за модулем	60	8	8		40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III					
«ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ»					
Тема 1. Філософські проблеми політичної онтології та гносеології	14	2	2		10
Тема 2. Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології	14	2	2		10
Тема 3. Філософські проблеми економічного розвитку	14	2	2		10
Тема 4. Філософські проблеми бізнесу і господарства	14	2	2		10
Модульний контроль	4				
Разом за модулем	60	8	8		40
Разом за освітньою програмою	180	24	24		120

Тематичний план для заочної форми навчання

Тематичний план для заочної форми навчання					
Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I					
«АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»					
Тема 1. Проблематика соціальної дійсності	15	2	-		13
Тема 2. Базові моделі та закони соціального розвитку	15	-	2		13
Тема 3. Актуальні проблеми суспільства як системи	15	2	-		13
Тема 4. Актуальні проблеми суспільної свідомості	15	-	2		13
Разом за модулем	60	4	4		52
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II					
«МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ»					
Тема 1. Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку	15	2	-		13
Тема 2. Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного соціуму	15	-	2		13
Тема 3. Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку	15	2	-		13
Тема 4. Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку	15	-	2		13
Разом за модулем	60	4	4		52
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III					
«ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ»					
Тема 1. Філософські проблеми політичної онтології та гносеології	15	2	-		13
Тема 2. Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології	15	-	2		13
Тема 3. Філософські проблеми економічного розвитку	15	2	-		13
Тема 4. Філософські проблеми бізнесу і господарства	15	-	2		13
Разом за модулем	60	4	4		52
Разом за освітньою програмою	180	12	12		156

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»

Тема 1. Проблематика соціальної дійсності

Соціальна дійсність як об'єкт специфічного типу філософської рефлексії. Об'єкт, предмет і метод соціально-філософської рефлексії філософії, її місце в структурі суспільної свідомості. Проблеми підстав соціального пізнання і соціальної практики. Поняття та основні проблеми соціальної онтології, соціальної епістемології і аксіології.

Соціально-філософські ідеї в історико-філософській ретроспективі. Проблеми і структури соціальної онтології. Ціннісні проблеми і передумови соціального пізнання. Соціальна епістемологія.

Основні поняття теми: соціальна реальність, соціум, суспільна свідомість, об'єкт та предмет соціальної філософії, рівні соціального пізнання.

Семінар 1. Проблематика соціальної дійсності.

Тема 2. Базові моделі та закони соціального розвитку

Поняття соціальної функції. Соціальні функції, соціальні методи і соціальні процеси. Функціональні мережі та ієрархії. Соціальні інститути. Людські режими: техноекоекологічні, індивідуальні, соціальні і культурні. Історицистська та функціональна моделі по А. Стінчкомбу.

Проблема законів соціального розвитку. Проблема свободи волі і соціального детермінізму. Універсальний закон і універсальна гіпотеза. Об'єктивність соціальних законів і суб'єктивність людської діяльності. Закономірність і випадковість в соціально-історичної дійсності. Імовірнісний характер законів і кордони розмаху випадкових процесів. Проблема рефлексивності. Можливості і межі застосування знання про закони соціального розвитку.

Основні поняття теми: соціальна функція, соціальний процес, соціальний інститут, закони розвитку соціуму, соціальна рефлексія.

Семінар 2. Базові моделі та закони соціального розвитку.

Тема 3. Актуальні проблеми суспільства як системи

Соціосфера і специфіка соціального буття. Основні підходи до структурування соціосфери. Локуси. Критерії єдності режимів. Конструктивне визначення суспільства. Соціальні відносини, структури і взаємодії. Соціальні режими, функції та методи. Соціальні інститути. Соціальний статус і соціальні страти. Відповідність ціннісних і соціальних ієрархій. Основні соціальні інститути: шлюб і сім'я, господарство, транспорт і зв'язок, армія, держава, грошова система і фінанси, поліція, право, церква, освіта, наука, політичні партії та рухи, соціальне забезпечення, інститути громадянського суспільства.

Соціальна діяльність як об'єкт соціально-філософського дослідження. Потреби, інтереси, цілі, засоби, дії, процеси, продукти і наслідки.

Влада, політика і право. Теорія соціального управління. Основні проблеми та категорії сучасного соціального управління. Соціальна проблема. Соціальна інформація. Ситуація прийняття рішення. Соціальні рішення, соціальні реформи і соціальні технології.

Держава: походження, сутність і динаміка розвитку. Теорія походження держави по Р.Карнейро. Перша і друга військові революції по Дж.Паркеру і Р.Коллінз. Особливості національної держави. Ресурси і їх політична значимість. Відносини влади і власності, політики і економіки. Закон і право. Свобода і необхідність. Роль особистості в історії.

Типи соціальної дії, поняття ідеального типу, держави, легітимності і бюрократії за М. Вебером. Взаємозв'язок війни і економіки, причини загибелі античного суспільства за М. Вебером. Власність, ринок і держава. Універсальність ринкових відносин. Закономірності експансії і еволюції ринків. Проблема шляхів соціально-економічного розвитку. Сучасні проблеми політичної економії і філософії господарства.

Основні поняття теми: соціальне буття, соціосфера, соціальна діяльність, соціальні відносини, соціальне управління.

Семінар 3. Актуальні проблеми суспільства як системи.

Тема 4. Актуальні проблеми суспільної свідомості

Категорії суспільної свідомості і суспільного буття. Теоретична і буденна свідомість. Суспільна психологія та суспільна ідеологія. Наукові знання і звичайні («емпіричні») знання.

Культурна, психологічна і соціально-інтерактивна складові суспільної свідомості. Духовна культура і культура соціальних взаємодій. Форми суспільної свідомості. Філософія, наука, моральна, політична, правова, економічна, історична, релігійна, естетична, екологічна свідомість.

Поняття ідеології та утопії, їх відмінності і взаємозв'язок за К. Мангеймом.

Суспільна та індивідуальна психологія. Соціальна теорія особистості. Склад і специфіка психосфери. Психіка, свідомість, несвідоме і поведінка. Сутність і походження свідомості. Мова і комунікація. Ринкова модель спілкування.

Типи поведінки. Реактивні дії, цілеспрямована діяльність, рутинне поведінку. Типи соціальних дій за Вебером. Структура діяльності. Індивідуальні режими. Інтериоризація, соціалізація і аккультурація. Групова і масова свідомість і поведінка. Суспільна свідомість. Психологія мас. Проблема людської природи і антропний еволюція. Зв'язок спілкування і діяльності з соціальними і культурними явищами.

Основні поняття теми: суспільна свідомість, ідеологія, соціальна психологія, соціальна поведінка, форми суспільної свідомості.

Семінар 4. Актуальні проблеми суспільної свідомості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

«МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Тема 1. Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку

Глобалізація як об'єктивний нелінійний процес виникнення міжрегіональних структур і систем взаємодії та обміну, який охоплює всі сфери суспільного життя, сприяючи формуванню глобального суспільства чи світового співтовариства. Характеристика нинішнього етапу глобалізації: наростаюча інтенсивність підключення національних систем до глобальних процесів; зростання

просторового охоплення і щільність глобальних взаємозв'язків, ускладнення їх структура; зростання ступеню взаємозалежності країн і народів, відносність кордонів між центром і периферією.

Прискорення темпів соціального розвитку: загальне економічне зростанням; зростання чисельності і щільності народонаселення; посилення економічної, політичної і військової конкуренції між країнами; збільшення чисельності політичних, економічних та інших суб'єктів, що діють на світовій сцені. Драматичність розриву, що викликається прискоренням суспільного розвитку. Розрив між суспільним буттям і суспільною свідомістю.

Регіоналізація як одна із характерних рис сучасного світового порядку. Формування регіональних підсистем і інтеграційних процесів, як характерний прояв сучасних міжнародних відносин. Принципово нова якість впливу регіональних процесів на глобальному рівні міжнародних відносин. Можливість впливу регіональних процесів на глобальні та здатність до їх переформатування.

Основні поняття теми: глобалізація, соціальна реальність, соціум, соціальний розвиток, партнерство і конкуренція, регіоналізація.

Семінар 1. Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку.

Тема 2. Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного суспільного розвитку

Мережеве суспільство як суспільство, яке ґрунтується на горизонтальних соціальних зв'язках і головну роль в якому відіграють не ієрархічні моделі, а соціальні мережі. Роль сучасних комунікацій в формуванні мережевого суспільства. Феномен інтернету як особливого мережевого типу суспільства.

Мануель Кастельс як автор ідеї та родоначальник галузі теорії інформаційного суспільства. Співвідношення понять «мережеве суспільство» та «інформаційне суспільство»: особливості впливу технології, економічних, культурних, політичних чинників. Вплив релігії, виховання, культури, політичних організацій на формування мережевого суспільства. Інформація як провідна сутність сучасного суспільства. Мережі як атрактори, що формують організаційні форми та інфраструктури сучасного суспільства.

Основні поняття теми: мережеве суспільство, інформаційне суспільство, сучасна комунікація, соціальні зв'язки, інтернет.

Семінар 2. Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного суспільного розвитку.

Тема 3. Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку

Сучасний етап науково-технічної революції. Сутність сучасного етапу науково-технічної революції: інтелектуальна діяльність, інформаційні образи в економіці, штучний інтелект у нових технологіях і в біології, інформатизація суспільства, світова глобалізація у науці і техніці.

Розвиток науки і техніки зумовлений ускладненням методів і форм наукових досліджень, використанням складної апаратури (атомних реакторів, прискорювачів елементарних часток, машинних комплексів та ін.). Специфіка масштабних

наукових досліджень в сучасних умовах. Об'єднання великих груп людей для наукових досліджень. Індустріалізація науки, що зумовлена сучасним етапом науково-технічної революції.

Сучасний стан науки, що вперше звертається до вивчення систем, які історично розвиваються, безпосереднім компонентом яких є сама людина: біосфера (глобальна екологія), медико-біологічна сфера, біотехнологія (генна інженерія) об'єктів. Неприйнятність ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження при вивченні такого роду складних систем. Втрата пріоритету раціонального пізнання перед дораціональними і позараціональними пізнавальними формами.

Основні поняття теми: науково-технічний прогрес, наукофера, науково-технічна революція, індустріалізація науки, складні системи.

Семінар 3. Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку.

Тема 4. Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку

Порівняльний аналіз основних соціокультурних цінностей сучасних цивілізацій, становлення нового універсалізму через усвідомлення складності планетарного буття. Порівняльний аналіз стратегій міжцивілізаційної взаємодії. Обґрунтування концепції гуманітарного консенсусу як процесу узгодження цінностей різних цивілізацій. Порівняльний аналіз можливих альтернативних шляхів глобалізації.

Інтенсивний перехід до суспільства нового типу, яке визначається як "постсучасне". Сутність переходу як шлях, пов'язаний зі зміною матеріальних і духовних засад розвитку сучасної цивілізації. Якісно-інноваційний характер постсучасного суспільства, що є основою для розуміння майбутнього людської цивілізації. Основні інтегральні особливості (пентаграма) постсучасного розвитку: децентралізація, гуманізація, демократизація, інформатизація та індивідуалізація.

Зміна соціального порядку як центральний мегатренд сучасного суспільного розвитку. Новий людино-центризм буття, коли людина бере на себе відповідальність за динаміку соціоприродної гармонії та керування нею. «Керованість», як імператив, що стає домінуючою характеристикою неklasичності, яка протистоїть теперішній стихійній формі буття.

Мегатенденція подолання протиставлення культури та цивілізації; культурний прогрес як синонімом прогресу цивілізаційного.

Основні поняття теми: соціокультурні цінності, гуманітарний консенсус, пост сучасне суспільство, соціальна поведінка, соціальний порядок.

Семінар 4. Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

«ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІКИ»

Тема 1. Філософські проблеми політичної онтології та гносеології

Сутність та походження політики. Функціональні (метаісторичні) та кон'юнктурні цілі політики. Буття влади. Співвідношення політичної, інтелектуальної та духовної влади. Легалізація та легітимація влади. Філософсько-

політична природа влади та справедливості.

Політичний час. Політичний простір. Хронополітика і геополітика як напрямки інтегративних досліджень. Циклічна та лінійна моделі політичного часу. Часові та просторові горизонти політики, політичного прогнозування та планування. Сутність перехідних ситуацій.

Політична гносеологія. Знання і пізнання. Предмет і метод політичної епістемології. Політика як світ невизначеності. Політична наука та сучасна загальнонаукова парадигма. Поняття політичного знання. Можливості та межі політичного знання. Пояснення у політичній науці. Розуміння у політичній науці. Евристичний потенціал політичних досліджень..

Основні поняття теми: політика, влада, політичний час, політичний простір, політичне пізнання.

Семінар 1. Філософські проблеми політичної онтології та гносеології.

Тема 2. Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології

Людина як предмет політичної антропології. Принцип політичної антропології. Людина як суб'єкт і об'єкт політики. Конфлікт між політичною та економічною людиною. Міфологеми "нова людина" та "надлюдина". Інтерактивність сучасної політики. Феномен колективної волі. Формальний та неформальний принцип у політичному самовизначенні людини.

Політична праксеологія. Теорія політичної дії. Соціокультурні протиріччя сучасного суспільства. Політичні субкультури. Афективні, когнітивні та оціночні орієнтації у політичних діях. Інформаційно-політичні технології за умов "відкритого суспільства". Мультикультуралізм. Теорія конфлікту цивілізацій. Сутність, методи та цілі соціальної інженерії. Основи методології управління ризиками у політиці. Методологія політичного прогнозування. Політичні ризики соціальної інженерії за умов глобалізації.

Основні поняття теми: політична антропологія, суб'єкт і об'єкт політики, політичний інститут, політична праксеологія, політична рефлексія.

Семінар 2. Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології.

Тема 3. Філософські проблеми економічного розвитку

Філософська проблематизація смислу, мети та універсальних засад господарської діяльності людини. Проблема співвідношення економічного буття та економічної свідомості, економічного життя і "духу", ідеального та реального в господарстві. Два підходи до його вирішення: економічний матеріалізм (К. Маркс) і "антиекономічний ідеалізм" (Булгаков С. М.).

Специфіка філософського дослідження економіки. Методологія філософії економіки. Економічна істина та її критерії.

Історичні типи економічного пізнання: античний, середньовічний, модерний. Становлення філософії економіки в Новий час. Основні здобутки утопічної думки щодо розуміння економічної реальності. Лібералізм А. Сміта. "Промислова система" Сен-Симона К.-А. Філософія економічного детермінізму К. Маркса та її значення. Основні напрямки філософського аналізу економіки інформаційного

суспільства.

Економічна філософія versus філософія економіки: спільне і особливе. Неолібералізм, неоконсерватизм та неоінституціоналізм як теоретичні виміри сучасної економічної філософії. Економічна ідеологія як теоретична основа економічної філософії. Філософія господарства і лінійна модель раціональності. Філософія бізнесу і нелінійна раціональність. Соціально-креативний потенціал та системний зв'язок філософії бізнесу та філософії господарства. Філософія управління у структурі сучасних філософсько-економічних досліджень.

Філософія економіки у контексті теорії постіндустріального суспільства (Д. Белл, П. Дракер, О. Тоффлер). Особливості постмодерного економічного світогляду за О. Тоффлером: концепція технологічних революцій; три «хвилі» соціально-економічного поступу в історії західної цивілізації. Комунікаційна концепція Г. Маклюена: розвиток засобів комунікацій як фактор переходу від натурального господарства до ринкового. Есхатологічна філософія економіки Ф. Фукуями. Внесок комунікативної філософії у розвиток філософсько-економічної парадигми (К.-О. Апель, Ю. Габермас, П. Ульріх, К. Гоманн). Г. Беккер як основоположник «економічного підходу» у сфері аналізу неекономічних явищ. Альтернатива прогресивізму. Цивілізаційні концепції У. Ростоу, Данілевського М. Я., О. Шпенглера, А. Тойнбі.

Сучасні концепції економічної людини: неолібералізм та інституціоналізм. Філософські засади інституціональної економіки. Криза неолібералізму. Культурна багатоманітність глобалізації. Філософія економіки в Україні: основні тенденції розвитку. Духовний капітал як основа формування соціально-економічного середовища інформаційного суспільства.

Основні поняття теми: економічне буття, соціально-економічна сфера, економічна діяльність, економічні відносини, управління.

Семінар 3. Філософські проблеми економічного розвитку.

Тема 4. Філософські проблеми бізнесу і господарства

Філософсько-економічне обґрунтування власності. Власність як комплекс суспільних відносин. Власність як влада. Типологія власності. Характеристика основних форм власності. Проблема ефективності та справедливості форм власності в філософсько-економічній думці. Питання про власність у західній ліберальній філософії. Право на власність як основа автономії людини. Революційна думка про власність: соціалістичний та анархічний підходи. Релігійно-філософська думка щодо проблеми власності (В. Ф. Ерн, Є. М. Трубецькой, П. О. Флоренський). Маніфест приватної власності І. О. Ільїна

Аналіз феномену праці в історії філософії. Антична думка. Трудова діяльність в концепції ідеальної держави Платона. Християнське розуміння праці та його вплив на середньовічну філософію. Вчення західноєвропейських мислителів Нового часу щодо праці (А. Сміт, Д. Рикардо, Д. Ст. Мілль, Г. В. Ф. Гегель). Концепція сродної праці Г. С.Сковороди. Праця як умова щастя. Соціальні аспекти трудової діяльності. Проблема експлуатації та відчуження праці в філософії К. Маркса. Ідея психологізації праці та відносин співпраці в роботах О. О. Богданова. Філософсько-релігійний підхід. Ідея соборності, всеєдності, софійності як духовної основи праці (Соловйов В. С., Франк С. Л., Хомяков О. С.).

Виховне значення праці в педагогічній думці та філософії освіти XX ст. (Макаренко А. С., Д. Дьюї).

Походження, природа та функції грошей. Філософія грошей як філософія культури. Г. Зіммель. Семіотика грошей. Гроші як знак і як річ, яку означають (К. Маркс). Гроші як універсальна мова. Гроші, довіра та соціальна стабільність. Форми довіри в процесі грошового обігу. Концепція цінності в філософії грошей. Гроші як цінність. "Грошевий еквівалент" цінності особистості. Гроші та свобода. Гроші й соціалізація суб'єкта. Гроші та влада. Гроші та механізм відчуження. Становлення ринкової економіки та її характерні риси. Сучасні моделі ринкового господарства: ринкова, планово-ринкова, соціально-ринкова. Альтернативи ринку.

Соціофілософське осмислення ринкової економіки. Аналіз «свобідного» ринку Х. де Мат'єнсо (XVI ст.) Ринок у філософії лібералізму XVII – XIX ст. Концепція "незримі руки ринку" А. Сміта. Філософія економічного неокласицизму, її школи. Неолібералізм Ф. фон Гайека. Концепції державно-монопольного регулювання економіки. Кейнсіанство та його еволюція. Ідейно-політичні та духовні компоненти ринкової економіки. "Дух капіталізму" (М. Вебер, В. Зомбарт). Філософія бізнесу. Критика капіталістичного ринкового суспільства як суспільства споживання (Франкфуртська школа). Комерціалізація культури. Феномен масової культури.

Основні поняття теми: економічна свідомість, економічна ідеологія, економічна психологія, економічна поведінка, філософія бізнесу і ринку.

Семінар 4. Філософські проблеми бізнесу і господарства.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль I		Модуль II		Модуль III	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	4	4	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	4	20
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	4	40	4	40
5	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МБ)			68		68		68
6	Разом:		204					
7	Коефіцієнт		204/100=2,04					
9	Загальний бал		100					

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	4	20
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20
5	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МБ)			44		44		44
6	Разом:		132					
7	Коефіцієнт		132/100=1,32					
9	Загальний бал		100					

6.2. Завдання для самостійної роботи

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»

Тема 1. Проблематика соціальної дійсності

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Базові моделі та закони соціального розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Актуальні проблеми суспільства як системи

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Актуальні проблеми суспільної свідомості

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Тема 1. Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного суспільного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III «ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ»

Тема 1. Філософські проблеми політичної онтології та гносеології

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Філософські проблеми економічного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Філософські проблеми бізнесу і господарства

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

6.3. Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи

- 5 балів – відмінно, аспірант глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійну роботу, додав ілюстративний матеріал, що повністю відповідає змісту роботи.
- 3-4 бали – добре, аспірант твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 1-2 бали – задовільно, аспірант знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 0 балів – незадовільно, аспірант не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у вигляді залікового оцінювання за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з дисципліни «Теоретико-методологічні засади соціальної філософії і філософії історії».

6.5. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Англомовна література до навчальної дисципліни:

1. Ankersmit, F. R., and Hans Kellner (eds.), 1995. *A new philosophy of history*, Chicago: University of Chicago Press.
2. Bouton, Christophe, 2016. "The Critical Theory of History: Rethinking the Philosophy of History in the Light of Koselleck's Work", *History and Theory*, 55(2): 163–184.
3. Breisach, Ernst (ed.), 2007. *Historiography: Ancient, medieval, and modern*, 3rd edition, Chicago: University of Chicago Press.
4. Burguière, André, 2009. *The Annales School: An intellectual history*, Ithaca, NY: Cornell University Press.
5. Collingwood, R. G., 1946. *The idea of history*, Oxford: Clarendon Press.
6. Fay, Brian (ed.), 2004. "Historians and Ethics", *History and Theory*, 43 (Theme Issue).
7. Little, Daniel, 2010. *New contributions to the philosophy of history*, Dordrecht: Springer Science.
8. Paul, Herman, 2015. *Key issues in historical theory*, London; New York: Routledge.
9. Olson, Niklas, 2012. *History in the plural: An introduction to the work of Reinhart Koselleck*, New York: Berghahn Books.
10. Tucker, Aviezer (ed.), 2009. *A companion to the philosophy of history and historiography*, Chichester, U.K., Malden, MA: Wiley-Blackwell.
11. Wylegala, Anna, 2017. "Managing the Difficult Past: Ukrainian Collective Memory and Public Debates on History", *Nationalities Papers*, 45(5): 780–97.
12. Whatmore, Richard and Brian Young (eds.), 2015. *A companion to intellectual history*, New York: Wiley Blackwell.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І «АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»

Основна література:

1. Аренд Г. Становище людини. – Львів: Літопис, 1999. – 254 с.
2. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
3. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.: Абрис, 2008. – 176 с.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.419–431.
5. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму: Пер. з нім. – К.: Основи, 1994. – С.38–69.
6. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство: Пер з нім. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
7. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.432–443.

8. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. – 2-е вид. – К.: Знання України, 2005. – 580 с.
9. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.457–469.
10. Сорокин П. Соціальна стратифікація и мобільність. Соціальна і культурна мобільність // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.444–456.
11. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 354 с.

Додаткова література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст): підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. – Київ: Тандем, 2000. – 416 с.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.: Абрис, 2008. – 176 с.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – 687 с.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.419–431.
5. Бойченко І.В. Філософія історії. Підручник. – К.: Основи, 2000. – 246 с. .
6. Вільчинський Ю. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності. – К.: Поліграфкнига, 2009. – 360 с.
7. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: Пер. з нім. В 2 т. Т.1.: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. – К.: Юніверс, 2000. – 464 с.
8. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.432–443.
9. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 1993. – С.379–380.
10. Калініченко М. Влада громадянського суспільства: монографія / М.Калініченко. – Суми : Університетська книга, 2006. – 175 с.
11. Кіндратець О.М. Політичні детермінанти сталого розвитку. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2007. – 256 с.
12. Козловські П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія). – К.: Либідь, 1996. – С.245–294.
13. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
14. Липа Ю. Призначення України. – Львів: Просвіта, 1992. – 245 с.
15. Мангайм К. Ідеологія та утопія: Пер. з нім. – К.: Дух і літера. 2008. – 370 с.

16. Маркузе Г. Ерос і цивілізація // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.470–478.
17. Мід Д.Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / Пер. з англ. та передмова Т. Корпало. – К.: Український Центр духовної культури, 2000. – 416 с.
18. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.457–469.
19. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т.2. – 494 с.
20. Поппер К. Злиденність історизму. – К.: Абрис, 1994. – 192 с.
21. Саух П.Ю. XX століття: Підсумки. – Вид. 2-ге, доповн. і перероб. – К.: "МП Леся", 2009. – 284 с.
22. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 354 с.
23. Тойнбі А. Дослідження історії. – К.: Основи, 1995. – 236 с.
24. Тоффлер Е. Третя хвиля: Пер. з англ. – К.: Всесвіт, 2000. – 480 с. .
25. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.538–548.
26. Шелер М. Місце людини в Космосі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.261–269.
27. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.587–596.
28. Штанько В.І. Філософія і методологія науки: Навч. посіб. для магістрантів та аспірантів вищ. навч. закл. – Х.: ХНУРЕ, 2002. – 292 с.
29. Щюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 560 с.
30. Ясперс К. Психологія світоглядів / Пер. з нім. О. Кислюк, В. Осадчук. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Основна література:

1. Аренд Г. Становище людини. – Львів: Літопис, 1999. – 254 с.
2. Арістотель. Політика / Пер. з давньогрек. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
3. . Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.: Абрис, 2008. – 176 с.

4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.419–431.
5. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму: Пер. з нім. – К.: Основи, 1994. – С.38–69.
6. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство: Пер з нім. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
7. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.432–443.
8. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. – К.: Дух і літера, 2000. – 600 с.
9. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
10. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. – 2-е вид. – К.: Знання України, 2005. – 580 с. .
11. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.457–469.
12. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т.2. – 494 с.
13. Сорокин П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.444–456.
14. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 354 с.
15. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.587–596.
16. Щюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 560 с.

Додаткова література:

1. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.: Абрис, 2008. – 176 с.
2. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.419–431.
3. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.432–443.
4. Козловські П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія). – К.: Либідь, 1996. – С.245–294.
5. Маркузе Г. Ерос і цивілізація // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.470–478.

6. Мід Д.Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / Пер. з англ. та передмова Т. Корпало. – К.: Український Центр духовної культури, 2000. – 416 с.
7. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.457–469.
8. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т.2. – 494 с.
9. Поппер К. Злиденність історизму. – К.: Абрис, 1994. – 192 с.
10. Тоффлер Е. Третя хвиля: Пер. з англ. – К.: Всесвіт, 2000. – 480 с.
11. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.538–548.
12. Щюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 560 с.
13. Ясперс К. Психологія світоглядів / Пер. з нім. О. Кислюк, В. Осадчук. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III «ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ»

Основна література:

1. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання, 2007.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Пер. з нім. О.Погорілий. – К.: Основи, 1994.
3. Глушко Т.П. Філософія економіки у структурі сучасної гуманітарної освіти/ Т.П. Глушко. – К.: Науковий світ, 2008.
4. Філософія політики: підручник / Авт.-упоряд.: В.П. Андрущенко (кер.) та ін.- Київ, Знання України. – 2003. – 400 с.
5. Ярош Б.О., Ярош О.Б. Загальна теорія політики: Навч. пос.-Луцьк:РВВ «Вежа»,2005.

Додаткова література:

1. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання, 2007.
2. Гаєвський Б.А. Філософія політики. – К.: Вища шк., 2005. – 158 с.
3. Гаєк Ф.А. Індивідуалізм та економічний порядок. – Харків: Акта, 2002.
4. Глушко Т.П. Філософія економіки у структурі сучасної гуманітарної освіти/ Т.П. Глушко. – К.: Науковий світ, 2008.
5. Збітнев Ю.І., Сенченко М.І. Біла книга України або Вашингтонський консенсус в дії. Наслідки економічних реформ 1991-2001 років. Всеукраїнська партія “Нова сила”/ Юрій Іванович Збітнев (авт.-упоряд.), Микола Іванович Сенченко (авт.-упоряд.). – К.: ЗАТ “Виданичий дім “Княгиня Ольга”, 2003.
6. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація/ В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2007.
7. Маркс К., Енгельс Ф. Капітал // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 25., Ч. 1. – К.: Держполітвидав, 1963.

8. Сікора В. Напрями еволюції українського економічного розвитку в процесі становлення “нового консенсусу” і теорії про “соціальний капітал” // Актуальні проблеми економіки. Стаття 1,2. – К., 2001. – № 9-10, № 11-12
9. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму. Відкрите суспільство під загрозою / Руслан Ткачук (пер. з англ.), Андрій Фролкін (пер. з англ.). – К.: Основи, 1999.

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І
«АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ»**

Семінар 1.

Тема: Проблематика соціальної дійсності

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Соціальна дійсність як об'єкт специфічного типу філософської рефлексії.
2. Соціально-філософські ідеї в історико-філософській ретроспективі.
3. Проблеми і структури соціальної онтології.
4. Ціннісні проблеми і передумови соціального пізнання.
5. Соціальна епістемологія.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 2

Тема: Базові моделі та закони соціального розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Поняття соціальної функції.
2. Соціальні функції і соціальні інститути.
3. Проблема законів соціального розвитку.
4. Проблема свободи волі і соціального детермінізму.
5. Можливості і межі застосування знання про закони соціального розвитку.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 3.

Тема: Актуальні проблеми суспільства як системи

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Специфіка соціального буття.
2. Соціальна діяльність як об'єкт соціально-філософського дослідження.
3. Теорія соціального управління.
4. Основні підходи до структурування соціосфери.
5. Сучасні проблеми політичної економії і філософії господарства.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 4.

Тема: Актуальні проблеми суспільної свідомості

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Категорії суспільної свідомості і суспільного буття.
2. Духовна культура і культура соціальних взаємодій.
3. Форми суспільної свідомості.
4. Соціальна теорія особистості.
5. Групова і масова свідомість і поведінка.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «МЕГАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ» ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1.

Тема: Глобалізація як одна з ключових тенденцій сучасного суспільного розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Глобалізація як об'єктивний нелінійний процес виникнення міжрегіональних структур і систем взаємодії та обміну, який охоплює всі сфери суспільного життя.
2. Характеристика нинішнього етапу глобалізації.
3. Прискорення темпів соціального розвитку.
4. Розрив між суспільним буттям і суспільною свідомістю.
5. Регіоналізація як одна із характерних рис сучасного світового порядку.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 2

Тема: Формування мережевого суспільства як важлива характеристика сучасного суспільного розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Роль сучасних комунікацій в формуванні мережевого суспільства.
2. Феномен інтернету як особливого мережевого типу суспільства.
3. Співвідношення понять «мережеве суспільство» та «інформаційне суспільство».
4. Інформація як провідна сутність сучасного суспільства.
5. Мережі як атрактори, що формують організаційні форми та інфраструктури сучасного суспільства.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 3.

Тема: Нова хвиля науково-технічної революції як мегатренд сучасного суспільного розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сучасний етап науково-технічної революції.
2. Специфіка масштабних наукових досліджень в сучасних умовах.
3. Індустріалізація науки.
4. Неприйнятність ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження при вивченні складних систем.
5. Втрата пріоритету раціонального пізнання перед дораціональними і позараціональними пізнавальними формами.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 4.

Тема: Актуальні проблеми соціокультурних та соціально-політичних тенденцій сучасного суспільного розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Порівняльний аналіз основних соціокультурних цінностей сучасних цивілізацій.
2. Обґрунтування концепції гуманітарного консенсусу як процесу узгодження цінностей різних цивілізацій.
3. Інтенсивний перехід до суспільства нового типу.
4. Зміна соціального порядку як центральний мегатренд сучасного суспільного розвитку.
5. Новий людино-центризм буття.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III «ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ»

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1.

Тема: Філософські проблеми політичної онтології та гносеології

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність та походження політики.
2. Політичний час і політичний простір.
3. Хронополітика і геополітика як напрямки інтегративних досліджень.
4. Політична гносеологія

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 2

Тема: Філософські проблеми політичної антропології та політичної праксеології

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Предмет політичної антропології.
2. Суб'єкт і об'єкт політики.
3. Політична праксеологія.
4. Методологія політичного прогнозування.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 3.

Тема: Філософські проблеми економічного розвитку

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Філософська проблематизація смислу, мети та універсальних засад господарської діяльності людини.

2. Специфіка філософського дослідження економіки.
3. Економічна філософія versus філософія економіки: спільне і особливе.
4. Філософія економіки у контексті теорії постіндустріального суспільства.
5. Сучасні концепції економічної людини.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Семінар 4.

Тема: Філософські проблеми бізнесу і господарства

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Філософсько-економічне обґрунтування власності.
2. Аналіз феномену праці в філософії.
3. Філософія грошей.
4. Соціофілософське осмислення ринкової економіки.
5. Феномен масової культури.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.